

اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ الَّذِي تُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَوْتِ

وَتُخَوِّضُ الْغَوَّاصِیْنَ ۝۱۹ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ الَّذِي تُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَوْتِ

(İbrâhim/19)

Allah ‘Azîmü’s-şân Te’âlâ ve Tekaddes Hazretleri bu âyet-i celîleden sonra vereceği hükmü bu âyete binâ etmiş olduğu için bir kere bu esası îzâh etmek lazımdır.

Kuvve-i bâsıra-i insâniyyenin ve dolayısıyla bütün hissiyyât-ı beşeriyyenin mâddeten ve ma’nen te’alluk ve idrak eylediği mülk ve melekût -semâvât ve arz- şu mecmû’a-i mükevvenâtın sûret-i tekvîninde ve tedvir ve idaresinde -ibtidâsında ve ğâyesinde- sabit bir hakikat var ki, o hakikat-ı sabiteyi âlemde hiçbir tekevvün iptal edemiyor ve bütün evzâ’-i felekiyye ve tahavvülât-ı arziyye o hakikate muhtelif sûretlerle temastan ibaret kalıyor.

Hasılı, bu kadar idrâkât-ı beşeriyye kendine yetişmekten aciz olan mevcûdât, o hakikat üzerinde vâki’ bir noktaya merbûtiyyetini muhafaza ederek batıl bir vaziyet ve harekette bulunmuyor. İşte Rabbü’l-âlemin hazretleri peygamberimize ve o vasıta ile mâhiyyet-i kâbile-i beşeriyyete hitap ile semâvât ve arzı bir şeye talîkân halk ettiğini beyan ediyor. O şey ise “hakikat” tabiriyle îmâ eylediğimiz “hak”dır. Halk bu hakka mu’allaktır.

Erbâb-ı tefsir bu kelime-i ‘âliyyeyi “hikmet-i bâliğa, abes ve batıl olmayan vech-i sahîh” ile te’vil buyurmuşlar.

Bu te’vil sahîh bir te’vil olup müfâdı bu te’vîle münhasırdır, denilemez. Binâenaleyh bu sûret-i te’vîli nazar-ı itibara alarak daha vâsi’ bir ifade ile deriz ki, “hak” demek îcâda, halka te’alluk eden irade-i rabbâniyyenin nezd-i ilâhîde malum olan esbab-ı mucibesine muvâfık ve mutâbık halk olunmuştur. Halk olunduğu zamandan beri de hiçbir hareket ve sükûn, semâvât ve arzı o muvâfakat ve mutâbakat vaziyetinden çıkarmamıştır.

Ahvâl-i maneviyye-i ezeliyye, ef’âl-i zâhire-i kevniyye ile katiyyen tehâlûf etmez, biri yekdiğerinin aynıdır.

Hilkatte tezâhür etmekte olan bu iki hal yekdiğerine mütehâlif olsalar (Misal: Bir saatin çarhındaki harekât, saatin yüzündeki akrep ve yelkovanın harekâtına muvâfık olmayıp saat

ve dakika-i matlûbeyi göstermekte tehâlûf eyleser) vücûd-i âlemde ta'dil veya tebdil gibi icrâ'âte derhal ihtiyaç görülür idi. Halbuki Hallâk-ı âlem hazretlerinin sâha-i tekvinden; bu nakş-ı sûreti ibdâ' buyurduğu günden beri böyle bir hal vâki' değildir. El-ân ke-mâ kân, o kuvve-i hakkâniyye mükevvenât üzerinde tamamıyla hüküm-fermâ oluyor ve olacaktır. Bu sebebe mebnîdir ki, âlem-i beşeriyyet -âlem-i muhtâriyyet- dâire-i teklifte her ne zaman harekâtını hakkâniyyetin îcâbâtından hârice çıkarırsa mühim ta'dîlât görmek îcap eder. Allah buyurur ki:

وَمَا يَكْفُرُ الْإِنْسَانُ بِمَا كُنَّ آيَاتُهُ يَدْعُوهُ إِلَىٰ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ

(İbrâhim/19)

Mevcûdiyyeti, idâme-i hak ve hakikat için olan insanlar oldukları yerde, o vazifeyi îfâ etmek için kalabilirler. Böyle olmazsa ey muhatıbîn, Allah sizi giderir; yerinize o vazifeyi îfâ etmek üzere yenilerini getirir ve bu tebdil tekerrür de edebilir.

وَمَا يَكْفُرُ الْإِنْسَانُ بِمَا كُنَّ آيَاتُهُ يَدْعُوهُ إِلَىٰ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ كِبَارِهِ

(İbrâhim/20)

Bu o kadar müte'azzir ve hâ'iz-i ehemmiyet değildir. Anlaşılmış olsa gerektir ki, hiçbir şeyde, sureti hakikatının hilafı olarak nâsa (?) yutturmak câiz değildir. İddia başka, hakikat-i müdde'â başka olmamalıdır! Âyet-i celîle-i rabbâniyyenin müfâd-ı celîli, doğrudan idare-i ahvâl-i içtimâ'iyeye müte'allik olup hasenât ve seyyiât itibâriye ahvâl-i husûsiye-i nefsiyyeye delâleti derece-i sâniye ve sâlisededir. İntizâm-ı âlem nezd-i ilâhîde mültezem olduğu bütün erbâb-ı kemâl tarafından kabul edilmiş bir meseledir. Sermâye-i intizâm-ı âlem ise adil ve hakkâniyyet olup bu dâirede ahvâl-i husûsiyye-i insâniye o kadar mühim ve muteber değildir. Her zaman adil ve hakkâniyyet küfür ve iman ile mukayyed olmadığı yerlerde de hükmünü icrâ etmekte olduğu görülüyor.

Şu hâlde insanlığı iki vazife ile mükellef bileceğiz: Birisi ahvâl-i husûsiyye-i nefsiyyeye, diğeri de ahvâl-i umûmiyye-i beşeriyyeye mütedâ'ir olacaktır. Bu taksim zarûri'l-kabûl olup "În yeşa' yüzhîbküm" fasl-ı celîlinin teveccüh ve tehdîdi derece-i ûlâda hangi kısma olur?...

Yine zarûreten deriz ki, ikinci kısma -ahvâl-i umûmiyye-i beşeriyyeye mütedâ'ir olan vazîfeye ve vazîfedârâna- olur.

Çünkü ahvâl-i umûmiyye-i beşeriyye adil ve hakkâniyyet ile tanzim ve tespit edilmedikçe -bir takım ca'liyyât-ı bâtıla kanun hükmünde icrâ-yı te'sîr eyledikçe- ahvâl-i husûsiyye-i nefsiyye sabit bir vaziyet alarak hiç bir kimseden dînî ve dünyevî niyât ve âmâline kendini îsâl edecek esbâb ve vesâ'ile tevtîn-i nefis edemez ve endîşe-i ferdâ kalbinden zâ'il olarak bir lahza huzura mâlik olamaz. Binâen 'alâ-zâlik tehdîd-i ilâhî merre-i ûlâda âid olduğu kısımda hükmünü icrâ eder.

İnsanlar bir vechile ne kendilerini ne kimseyi aldatmasınlar. Hak aradan çıkıp sahne-i ef'âl-i hiss-i menfa'at ve hazz-ı nefis mahsûlû olan bâtıl ile mâlâmâl olduğu dakikada kuvve-i mü'eyyide tenâkus etmeye başlar. Hiçbir tedbir hiçbir kuvvet o noksanı ikmâl edemez ve hükm-i ilâhî -tahmîn edildiği zamandan evvel- te'sîrini icrâ eder.

İşte siyâset-i ilâhiyyeden bir nebzedir ki, ityân eyledik. Bu da bu kadar değildir. Kezâlik bunun için misâle de ihtiyaç yoktur.

Kâri'în-i muhterememize onu anlatmak isteriz ki, bu ilâhî fitriyye-i zahriyyeye misal ve mütesevvîler (?).

Kastamonulu Sûfizâde

Muhammed Tevfik

Hazırlayan ve Editör: Emir Çakır

Link

https://isamveri.org/pdfosm/D00524/1328_172/1328_172_MEHMEDT.pdf